МИЛУТИН

СПЕВ

ИЗ ВРЕМЕНА ПРЕД СРПСКИ УСТАНАК
ЗА ОСЛОБОЂЕЊЕ

У ШЕСТ ПЕСАМА

НАПИСАО

СТЕВАН Ј. ЈЕВТИЋ

БЕОГРАД
ШТАМПАРИЈА „КОД ПРОСВЕТЕ“ — С. ХОРОВИЦА
1894

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
•LIBRARIES•
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
ARTES SCIENTIA VERITAS
1817

Jevtić, S

МИЛУТИН

СПЕВ

ИЗ ВРЕМЕНА ПРЕД СРПСКИ УСТАНАК
ЗА ОСЛОБОЂЕЊЕ

У ШЕСТ ПЕСАМА

НАПИСАО

СТЕВАН Ј. ЈЕВТИЋ

БЕОГРАД
ШТАМПАРИЈА „КОД ПРОСВЕТЕ“ — С. ХОРОВИЦА
1894

РЕЧ, ДВЕ, У НАПРЕД.

Милутин је традиција; јединствена својом моралном суштином; ненадмашна својим патриотизмом. Она је чак и озон хуманизма.

Муције Сцевола и Арнолд Вилкенрид, мањи су узори од Милутина!

Узоре ствара време. Ни стара римска држава, па ни Швајцарска, нису никада имале такво време, какво је по несрећи имала Србија три стотине четрдесет пет година непрекидно.

За то је и могао постати у њој Милутин!..

Ово заносно лепо предање о Милутину сачувао је старац од осамдесет и нешто више година, по казивању свога оца, који је присуствовао трагичном свршетку Милутиновом. Поменути старац је обичан сељак из околине Ниша.

Добротом господина Петра Никетића, педагошког књижевника и учитеља у Београду, а мога уваженог пријатеља, сазнао

сам за ову традицију, на чему му од срца хвала!

У апотеози кнезу Милошу и српској краљевској круни, огледа се признање и благодарност васцелог Српства према највећем борцу за српску будућност. Јер бадава би биле све жртве, да није било Великог Милоша! Без њега, не би данас било српске државе!..

Тешко је било створити устанак; али још теже од пропалог устанка — државу!

У слободној држави само слободно се славе Милутини!..

Зато се Милутин имао рашта и жртвовати!

Слава му!

На завршетку, нека је неизмерна хвала Господину Драгутину Плајелу, директору Београдске Реалке, који је, задахнут великом љубављу према српској књижевности, својом каваљерском услугом помогао, да се „Милутин“ наштампа у пет хиљада примерака.

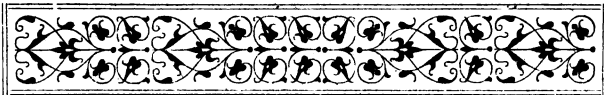
У Београду, јуна, 1894. г.

Стеван Ј. Јевтић

I

СИНЏИР

Соколови српски, похитајте амо,
Да се скупа братски овде саслушамо,
Не би л' одсад било међу нама боље,
Дако би се наше збратимиле воље!...
Што би леват' мого, давно то је било,
Кад Србију зло је у очај завило;
Кад последњи Деспот, оплакујућ' слогу,
На истину вечну отишô је Богу;
Па кад прође гроза и овог опела,
Пашалуком земља постала је цела!...
Ал' то сад не могу, тако ми с' не пева,
Са плачем се срце никад не загрева!...
Почуј роде песму, што долази саде,
Испреплетô њу је сав ранији јаде,
Од онога кобног Косовскога дана,
Кад је срећа српска у гроб закопана!..
Ал' је борба сада страховита била,
Соколила њу је својом песмом вила!..,
Омладино српска, наш јаблане лепи,

Почуј песму ову која срце крепи,
Која чуда прича новијег земана,
Која славу труби српскога мегдана...
Соколи се њоме, па прихвати наду,
Песмом овом питај своју душу младу!...

* * *

Хај, у оно тужно, страховито време,
Мученичко, тешко, кад притисло бреме,
Што га створи Фочић, с њиме Аганлија,
Мула Јусуф зверски, и Кучук Алија,
Јањичарске редом крвничке дахије,
Пашалука турска обесне спахије;
Са намета њина, глобе без промена,
Ханџија-субаша, и зверских сејмена;
Процвилела земља, јаде јој нанели,
Да укроте рају, то су отпочели...
Ал' им тренут' не да Јоване Курсула,
Слава ком се тада на далеко чула;
А са њиме крупни Бирчанин Илија,
Коме смрти беше од ропства милија...
Све надмаши силни Станоје Главашу,
То страшило црно турскоме салашу!..
Још се не да кнеже из Орашца Марко,

У кога је срце јуначко и жарко,
А са кнезом Гајић, војвода Стеване,
Јаковљевић Леца, Остојић Гајане;
Нада свима страшни Арсеније прота,
Ком' у глави мудрост, у срцу доброта;
Коме књиге пише Радоњићу Миљко,
Односи, доноси, татарин Стоиљко..
Не мирује више Петровићу Вића,
Оштра сабља беше у Милић Кедића;
И Недићи оба, скочила су браћа,
Да се зајам горки сад Турцима враћа;
Па још скочи Ђера, и Хаџи Рувиме,
Алекса Ненадов, и још многи с' њиме...
Тада.. у том јаду, кад се комешало,
Пре но што се ропство и крвљу опрало,
Грмљавина страшна још не беја јака,
Јавила се звезда једнога сељака...
Див је био силни, вечна му је слава,
Спомену му дичну нема заборава!...
Милутин се зваше, беше здрав и чио,
У Орашцу први међ' момцима био...
Краснијега мајка још родила није:
Пред старијим смерно своје очи крије...

Гарила га истом наусница мрка,
Први стизô мети, кад год била трка ..
А џилита бацô нико није тако,
Топузином гађат' њему било лако...
Сабљом махат' вешто, пушком стрељат' лова,
Милије му било, него срицат' слова...
Само једно њему, што не беше мило:
Од Турака све то, што се вазда крило!...
Од оца му доста остало имања,
Држао се вредно плуга и орања;
Пазио је лепо своју мајку стару,
А грамзио није туђему хатару;
Ал' кад ора дође, да се бранит' треба,
У торбицу мајка спремила му хлеба;
Намакао пушку, па с ножем у руци
Пошао је тамо, одкуд иду Турци...
Купио се намет, раја га не дава,
Па се Алил-ага буне прибојава...
Под Орашац паде, у ту густу шуму,
Полако се силан примицао друму.
У сутон се Миле кроза село кренô,
Избављењу рода живот је наменô...
Уздах му се оте из млађаних груди,

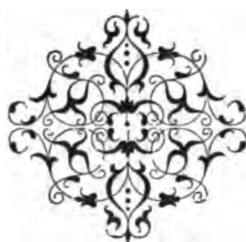
О несрећи српској отпоче да суди...
Тиштала га боља изгубљена мира,
Грозио се страшна турскога синџира:
На мукама сињим многи јунак пао,
Зашто суда нема то му било жао...
Паде и ноћ мрачна, скрио се месече,
Арнаутска песма мисли му пресече...
Песма звучи мило... танко гласовито...
Из даљине поток хуји валовито...
Из облака црна, спустила се киша,
Па ваљда је због ње сад и песма тиша!..
Ослушнуô Миле одкуд песма иде,
Па кад муња севну, три човека виде.
Примицати поче за њима полако,
Онај, што је певô, у напред поскакô...
Сад се и Милутин још боље пожури,
Кроз село је кидô као орô сури...
Слутио је на мах, да се нешто смера,
Алил-агу силна, познао је звера!..
А кад опет севну, виде му и сина,
Арнаутин љути пратња беше њина...
Сад не мога даље, јер потоку пријђе,
На бујицу плаху у њему наиђе;

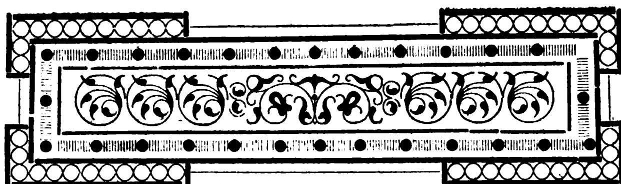
Заобиђи морô до велика моста,
У том понестала три незвана госта.
Арнаутску песму није више чуо,
А кад мосту стигô, нађе да је труо;
У пола га скоро бујица разнела,
Камење и дрвље уз њега нанела ...
Докле Миле поче камењу да греди,
И по њему даске скрхане да среди,
Припуцале пушке... огањ сену сјајан...
Уз то чу се врисак... страхотан... очајан...
Милутин пребледе... обузе га страва,
У срце га текну ова грозна јава ...
„Зар су по *њу* дошли ?!..“ само што је рекô,
Па насумце, журно, прешао је преко ...
Хитао да стигне на место страхоте,
Арсенија дому, јуначкога проте ;
А што хита тако, срце само зна то :
Та у дому томе, његово је злато !..
Већ је близу био ... пред ограду стао,
Како њу је прешô ни сам није знао ...
Ал' кад на праг стао, и кад пушку скиде,
Сав се згрози силно, кад ужасе виде !...

II

ОТМИЦА

дворишту цветном, на зеленој трави,
Алил-аге очи у мртвој су глави ..
Узверено. . тамно... сад гледају оне.
Крваве су сузе које мртве роне...
До мало пре јунак што копља саламо,
Трупина је сада за јаругу само ..
На њему је свилно, господско одело,
На грудима злато зрно му разнело ...
У крај њега син му, агин бели дане,
За женидбу момче, млађани Османе.
Клонула му глава сетно... невесело...
Заклала га пушка под гроце бело ...
У одају проте, куда воде пути,
У крви је лежо Арнаутин љути ..

На челу му рана крвавога вира,
Запљускује боре белога пешкира...
Од ужаса 'ваких сама пошла нога,
Да их дуже гледа Милутин не мога;
Обрну се плахо... одајама пође,
Стрела нове грозе кроз срце му прође:
На патосу локва бразди се крвава,
Протиница у њој вечни санак спава...
У крај мртве мајке, на душеку меку,
Обрањеној ћерки вреле сузе теку...
Анђелија млада, протино јединче,
Материно златно... анђелско мезимче..
Разгрнула недра крвава и бела,
Па је тихо... сетно.. свога драгог клела!..
Ал' чим снази сада свога вереника,
Очајно и силно, на њега повика:
„Доцкан!.. доцкан!.. зар ме љубља тако?..
Зар слутио ниси, да нас смлавља пако?..
Зар ти пушке не чу ових бесних свата?.
Тешко мени сињој, што ја немах брата!...
Одлази!. одлази!.. љубио ме ниси...
Веренице слабе издајица ти си!..“
Милутин је плано̑... очима је севно̑...

За руку је узе, па узвикну гњевно:
„Издајица нисам ... то ћу ти покасти!..
Да раније стигнем, не бејах у власти;
Бујица ме смела ... јаду с' нисам надô ...
Сметње виших сила ја нисам савладô!..“
Још говорит' хтеде, ал' девојка моља,
Да му она прича беше њена воља:
„Драгане опрости!..“ рањено ми тело,
Страховање душу моју обузело ...
Из небуха, горди Алил-ага стиже,
Прозорима мојим домакô се ближе ..
Помоћи му, мишља, да ће моћи тмина,
Да ме отме младу за својега сина!..
Ал' се бабо јави из одаје своје,
Ко лав љути, страшни, на њих скочио је...
Загрмеле пушке ... поче борба љута ...
Закликтао глас је бесна Арнаута!...
Затресла се кућа ... а пала су врата ...
Дим се густи осу од помамних свата!...
Бранила сам мајку ... на посô се дала ...
Са оцем сам борбу љуту издржала:
Пунила сам пушке, оцу додавала ...
Па и мене рани турска једна мала ...

А кад паде мајка... остави ме свести...
Ништа даље не чух од оне обести!
Но рана ме тешка иза сна пробуди,
Ох, како ми страшно она пори груди!..
Још тежа ми сада када оца нема...
Куд се деде... знаш ли, и шта му се
спрема?..."
„Анђелијо дивна," вереник заусти,
На криоце, слабу, њену руку спусти,
Па се хитро маши свога џефердара,
У вис њега диже, силно проговара:
„Ој, тако ми дана, Божијега лика,
И љубави вечне српског вереника,
Осветићу љагу... крв ћу ову спрати....
Без освете, душо, нећу умирати!..."
Анђелији лице обли румен жива,
Веренику руку узе те целива...
„Прости!... збогом!"... јоште речи знаде,
Са уздахом силним Богу душу даде...
У одаји сада већ суседа било,
Код последњих речи срце им се свило...
Милутину приђе стара нека бака,
Да изађе сада, даде њему знака:

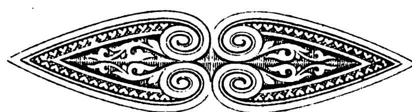
Оба мртва тела опремити треба,
Да би душе стекле благослов са неба!..
Погружен .. очајан ... Милутин изађе,
У дворишту веће силан народ нађе:
Осамдесет равно харачкијех глава,
Сви су бледа лика... у сваком је страва...
Није лако било одговарат' њима,
И џевапа дати побијеним трима ...
Док не поче зборит' њима кнеже Марко:
„Пре но што се јави оно сунце јарко,
Изнећемо Турке на сред друма равна,
Погибија њина нека буде јавна;
Па ће мијнут' зебња нашој вељој муци:
Изгледа ће да их побили хајдуци!...
Арсенија храбра ми још нашли нисмо,
А без њега, браћо, сви пропали ми смо!..
Па ипак нам ваља да склонимо њега,
У друго нам село, тамо иза брега ...
Излагати њега била би грехота ..
За њег' вреди дати стотину живота!..
У народу нема већега јунака,
Без нашега проте нема нам устанка!"...
Заверили сви се тако да ураде,

Поскочили одмах, те носила граде..
Однели су Турке на ивицу друма,
Дивили се снази кнежева разума!...
На повратку своме од ових грозота,
Од чобана чули да ј' у цркви прота.

III

У ЦРКВИ

Тамо ... где падају први зраци зоре,
На пропланку једном Орашачке горе,
Зидина се стара из горе помаља,
Задужбина првовенчанога краља ...
Усамљена стоји ова црква света,
Порушена стрше камена кубета;
Звонара се стара још по мало бели,
А звона су Турци давно већ однели ...
Ма да је се веће поноћ примицала,
Румен блага, бледа, у цркви је сјала ...
На трпези светој воштаница гори,
Пред њом прота клечи ... молитву ромори ...
Од вечнога Бога он милости тражи,

Покајањем својим грехе да разблажи...
Крв пролила људску, свештена му рука,
Прекршила завет Христових наука...
У божије лице још му с' гледат' не да,
Само народ брижан, тужно проту гледа...
Не потраја дуго, Бог се смилостиви.
Дух се проти врати, а срце оживи...
Па кад народ спази, проповедат' поче...
Одјекнуле крупно самртничке плоче:
„Ој народе бедни... играчко ћефова...
Камџијана, земљо, обесних ветрова,
Круже јада вечних, коме краја нема...
Тело џина кршна, коме око дрема...
Пробуди се из сна, ојађено робље,
За васкрсом жуди твојих тежња
гробље!...
Српством тама влада, а светлост се
гаси...
Криви томе, рајо, твоји су уздаси!...
Шта чекате јоште? Где вам понос
стари?...
О људи!... нељуди!... Зар Бог да вас
мари?!..

Зар да оног љуби, који ропству служи,
Који рђи клања, а свежи се кужи?!...
Ох, та срамно... стидно... за сокола
сива,
Да жгадију храни, код срца му жива!...
Зар до века душман да нас бесно
тлачи?...
Зар и даље зулум свест нам да по-
мрачи?...
Па докле ће јоште малодушност цвасти?!..
Кад ће Турчин своје грехе да отмасти?!..
Сва Европа силна, обузета страхом,
Оружана, спремна, оловом и прахом,
У нас своје страшне упрла је очи...
Али Србин не сме на ноге да скочи!...
Зар да несме за то што му синџир
смета?..
Ал' га стрести треба са крвавих пета!..
Размахнути с њиме на све четир стране,
Растерати госте зване и незване...
Јер је доста било ругла и срамота...
Бранити се треба од халава скота!...
Ох, та мене ноћас, давила је мора...

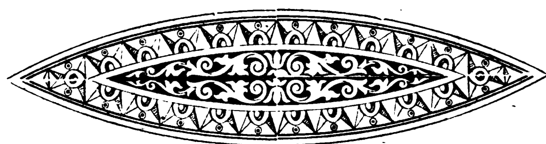
Жалосна ми ова осванула зора!...
Погибе ми љуба.., и млађано чедо...
Као сунце звезде... тако њих сам
гледô...
Аох сузо!... где си?... Што м' остави
друго?!...
У камен си мене претворила туго!"....
Милутин задрхта... ове речи боне,
Поджегле су њему силе мисаоне...
„Гинућемо, оче!"... само толко рече,
Са погнутом главом он пред проту клече;
Па кад доби од њег' благослова света,
Кликну душа млада поносом занета:
„Док ја чувах своје у планини овце,
И сусретах ловце и многе трговце,
Слушао сам често овај завет свети:
„Најслађе је, кажу, за род свој
умрети!"...
Разумео нисам шта те речи значе...
Ал' сада их знадем... сада ме при-
влаче...
Хвала теби, оче, што нам даде вида,
И показа делом како с' оков скида...

Сви ћемо се сили турској одупрети...
За род мили, славно, ми ће мо и
мрети!“ ...
„И хоћемо, момче, зарад наших права!“...
Осамдесет викну харачкијех глава...
Испразни се црква... све је тиша
граја...
У гудуре своје разишла се раја.

* * *

Већ је давно жарко превалило подне...
Пролазио прота путе непроходне..,
Са гробља је пошô.. где сахрани мртце...
Са њима и своје ојађено срце!...
Па са кнезом Марком, и Гајић Стеваном,
Похитао гором, лиснатом неравном,
Да подиже народ... како смисли кнеже,
Погибија турска да проту не веже;
А слутио није шта ће селу бити,
Крв невина скупо како ће се лити!...

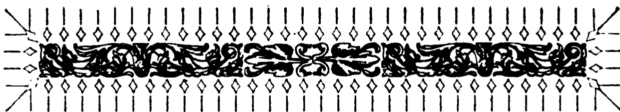

IV

ТУРЦИ ПАЛЕ СЕЛО

Као тигри љути... побеснели вуци..
На друму се грозно разгњевили
Турци ...
Трупине су све три брижно преметали,
Ко их овде поби истаживат' стали.
Знали то су само, да је Алил-ага,
Старешина њина, у Београд нага';
Позвале га, вели, господске Дахије,
Да рачуне преда Ужичке нахије;
Рече јоште: сину, да ђевојку нађе ...
Док га, ето, овде погибија снађе!..
Собет држе Турци на сред друма равна,
Застала их туде већ и ноћи тавна.
Проговара најзад Ибрахиме стари:
„Ак шаит ми Алах!. посо нам се квари...
Де год ногом крочиш ту нас баксуз бије,
Са хајдучке силе нама живет' није!..
Нека нисам више доваџија седи,
Нека брада моја ни аспре не вреди,

Ако ове нису побили хајдуци...
Непокорни... бесни... ти горски бауци!..“
„То мунасип није!..“ Сали-ага викну,
Као гуја љута у процепу, цикну:
„Ту, у селу томе, што се овде бели,
Побили су наше... овамо донели!...
Легло ту је давно лукавих лисица, —
Вешти после то су старих варалица!.
Баш сам ћевли данас, и макбул би м’ било,
Орлушини сурој да сподбијем крило!..
Зианити војска сва да мора наша,
Удари ће на њих Сали-делибаша!..“
Па се онда дигли, мртве укопали,
Крај гробова њиних ту су и заспали...
Ал’ чим зора пуче, коњи захрзали,
Њих су Турци одмах добро оседлали.
Затутњила земља од бесних делија,
На хиљаду беше љутих крџалија!..
Ударише бубњи... таламбаси јече...
А прапорци жути, на коњима звече...
Кад стигоше селу, где је раја сама,
Халакнуше звери... небо се пролама!..
Из даљине јоште, њих је вид’ла раја,
Световао народ Остојићу Гаја:

„У збегове густе, послушајте мене,
Одведите децу девојке и жене ...
Купиће се намет, можда и крв лећи ...
Па од тога нама тешко је утећи ...
Спремни јоште нисмо да отпора дамо,
Ћутаћемо мирно, и шта друго знамо ?!...
Зато, браћо, лепо, што имамо дајмо,
Само срце своје добро затварајмо :
Не казујмо тајну ... не пуштајмо гласа,
Учини л' се грешка, нема нама спаса !"..
„Чуваћемо тајну ... не мучи нас страва!"..
Осамдесет викну харачкијех глава.
Милутин је само заћутао немо,
Уздахнуо силно ... на отпор се спремô ...
А када му Гаја за ово пребаци,
Он џефердар сјајни од себе одбаци !..
На крај села већ су крџалије пале,
Прво им је било, да куће попале ...
Ваљали се селом ти густи облаци ...
Зазвектало гвожђе. на њему катанци !..
Од страхоте силне занемела раја,
С' облаци се меша јато уздисаја ! ..
И допаде Турчин ... опколио село,

Од силе му није помаћи се смело.
Већ је доцне било да се чељад спасе,
Сваки сада само мислио је на се!..
Погонила сила велико и мало ...
Док се у гомилу није све сабрало;
Па кад и то чудо готово је било,
Јадно робље дахну, жалосно, унило...
Крџалије стале ... а на хату врану,
Сали-ага стиже, па руком одману!..
Заћутало све је ... тишина завлада ...
Спасу своме, раја, више се не нада!..
Свилном чалмом аги обвијена глава,
Алем камен драги чалму украшава ...
Још на аги бљешти све кадифа сама,
Прошивена срмом, капакли копчама ...
Левом руком ага мача се додирнô
Десном раји ману, па он рече мирно:
„Мој раметли бабо, мени завет дао,
Сабљом њега свагда ја сам чуват' знао:
Да се штити раја која харач даје,
И док даје мирно, од мен' слободна је!.
Ал' чим раја почне да се на ме буни,
Сабља моја њу ће у ад да сургуни!..

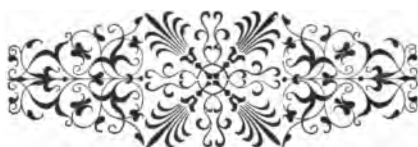
Што учини рајо, те злим добро врати...
Зашто јуче Турке ти оне помлати ?!...
Чија рука беше, што јуче зарана,
Алил-агу уби и кузун Османа;
И њихова верна, пратиоца мирна,
Што си ока, рајо, ти тако немирна ?!..
Казуј одмах!... казуј!... да се кривцу плати
Јер дина ми, зло то, злим ће да се врати!..
Посећи ћу све вас на овоме месту,
Крвљу залит' стазе, и сваку вам цесту...
Прегазити коњма старе ћу и младе,
Па их онда сабљом сећи на комаде !"
Заблистало зверство у агином оку...
Извршење зверства примицало с' року...
Претрнуле жене, девојке и старци:
По дрхтавом телу, лете ће ударци!..
Сад у души снажној Милутина смела,
Упорна и тешка борба отпочела:
Још му жива мајка, а борит' се мора...
Да освети Анђу, већ је дошла ора...
Али ево јада!.. Сви ће гинут' редом, —
Чувајући главу врлом проти седом!...
Па гинуће јоште и мајка му стара...

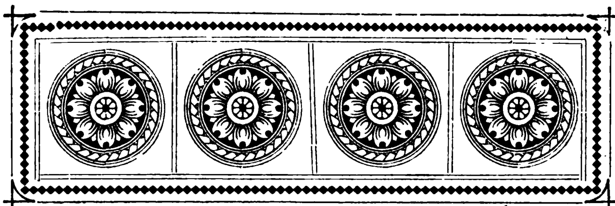
С' тога боље ... *један* ... нека одговара!..
Па да одмах бедне све невине спасе ...
„Грех учињен селом“, он да прими на се!..
Наоколо гледну ... свуд камени неми ...
Милутин задрхта ... на жртву се спреми!..
Бедна раја зебе ... ником поникнула,
Јасно своју смртну пресуду је чула ...
Већ и ага мигну, да отпочне сеча ..
И кад помоћ раји беше понајпреча, —
Милутин се јави ... па узвикне смело:
„Па зар код тог, аго, само је запело?..
Кривца, аго, тражиш?.. Ја ћу ти га касти...
Зазор мене није, — кривца ћу прокасти!“..
Претрнула раја ... боли јој се роје ...
„Издајица!“... собом сваки шапутô је ...

V

МИЛУТИН

Насмехну се ага... разведри му с' лице,
Сеирити поче, да сазна убице ..
Примакли се Турци... свако ближе крочи ...
Само раја бедна не подиже очи ...
Гнушала се била издајника тога,
Ожалила срцем храбра проту свога!..
А Милутин снажни... собом самим решен,
Од обвеза, нуждом, потпуно разрешен ...
Сећајућ' се топло, миле мајке своје ...
Ганут зебњом драгих, који овде стоје ...
Уз то стрепећ' јако за одлучност трајну:
На мукама, други, да не изда тајну ...
„Јер с' на муци само познају јунаци!“...
А страшни су, грозни, ти турски ударци!..

Одлучно се реши — у смрт да полети!..
Не пожали више за све њих умрети!!!...
Те узвикну гласом, који беја јасан:
„*Чуј ме, аго љути, „убио их ја сам!...*
С' две сам пушке мале, и са џефердаром,
У заседи Турке даривао даром!..
Као пилад слабу, коју вреба соко,
Сву тројицу моје сагледало око!..
У размаку малу ... према себи близу,
У једноме, њих сам, поређао низу!..
Сву тројицу моја убила је рука...
Та ни један од њих и не зајаука!..
Сад ме суди, аго, како ти је воља, —
Од живота мрска смрт је мени боља!..
За дело се свето покајати нећу,
За блаженство рода, ја радо умрећу!"...
Са поносом ово исказô је смело,
Осећô је кô да његово је дело!..
Промери га ага од главе до пете,
Страх га хватат' поче од те горде сêте!...
Дивни момак овај, висока узраста,
Ладно збори .. мирно... речју се не хваста...
Па то аги сада било врло криво ...

Десном руком за мач потегао живо!..
Ал' се тргну одмах, те се ману мача,
Од нарави зверске воља би му јача!..
Цикну ага страшно: „Ха, пашче проклето!..
На вешали тело висиће ти клето!..
Ал' ће најпре муке да те грозне kиње:
Гвоздених клинаца попашће те иње ...
Штипаљка ће врела да ти срце вида ...
Усијана пала нек ти кожу скида!..
А да ти се мрети још више ослади,
Убојито копље нек ти очи вади!..
Пребиће ти обе и ноге и руке ...
Да зачиниш боље самртне јауке!..
Нећеш, бели, више просипати руге!..
Шта чекате Турци?!.. На посао слуге!!!"...

. . . .

. . . .

Аох, роде сада страшно ј' било глати...
Теже није нико *морô* умирати!..
Са јуначким срцем.. светитељска лика,
Без вапаја језна ... очајна узвика ...
Милутин се Богу за свој народ моља,
Ал' да одмах умре Вишњем не би воља:

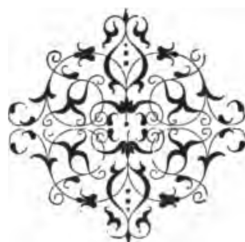
Испаштајућ' грехе мила рода свога,
Као Христос ... стече лика бесмртнога!!!...
Та ни у сну мука оваквих нема!..
Само тиран бесни 'ваке изумева!...
Ал' Милутин славни, издржат' их знаде..
Па кад мину снага .. Богу душу даде!..
Лиснатом древету Турци га однели,
Ту да виси срамно, мртвога попели!..

* * *

Скамени се раја од грозе и чуда ..
Овакова страшна, још не виде суда!..
Па и зверски Турци задрхтали страхом,
На коње се пели, па одбегли махом!..
Само Сали-ага још и даље блуди ...
Од беснила, мишља, да ће да полуди!.
Проговорит' хтеде... ал' се реч му следи,
У рају погледа... а образ му бледи ...
Најзад муну љуто свога бесна хата,
За Турцима нагло он се поља хвата!..
Остала је раја на месту страхоте ...
Од направа зверских мртво тело оте;
Укопа га туде ... сузама прелива ...
Место крста, дрво, његово целива!..

VI

ИСКРА

Синџир тешки, турски.. символ не-
милости,
Размрско̑ је трудне бедној раји кости...
Али срце није раздробити мого̑,
Необичне снаге у њем беше много !...
Па кад кресну синџир о кам немилости,
Искра букну сјајна !.. васкрсnуше кости!..
Од искре су ове запламтеле куле ...
Димом густим, љутим, Турке обасуле !..
Сва се листом, храбра, подигнула раја ...
Затресла је темељ гордога Сараја !..
На освету свету устали јунаци,
Прекаљени патњом, челични горштаци !..
Орашац их славни искупио сада,

Баш на истом месту, где бејаше јада...
Где Милутин своје оставио кости,
Пресвиснуле мајке негдања радости...
А народа бедна, узор мучениче...
Песма коме славу вечиту изриче!..
На збор дошли синци свога мила рода,
Чета врла, храбра, народних војвода...
Амо стигли сви су оштрим са погледом...
Које песма прва приказала редом...
Да се с' Турци бију сваки једва чекô...
Још је стигô амо Стојковић Миленко;
Из Страгара врли Танаско Рајићу,
Од Дервена, храбри Крста Поповићу,
Ненадовић Јаков, Ненадовић Мата,
Сив соколе будни, Богићевић Анта!..
Стојићевић Милош, Лазаревић Лука,
Сијају се токе Ћурчије хајдука!..
Још им стиже вредни Хаџи Мелентије,
Што џебану справља, да њом Турке бије!..
А са њиме храбри Коча капетане,
Са Крајине своје прослављени бане!..
Долетео силни Змаје од Ноћаја,
Да утоли муку тешких уздисаја!..

Ту се нашла оба брата Чарапића,
Разигрô се вранац војводе Катића!..
Дојездио амо Марковићу Сима,
И Петар Добрњац, хајдук чувен свима!..
Стојићевић Милош, јунак без прекора,
Од сабље му бритке засијала гора!..
Са Грабовца стиже Синђелић Стеване,
И са њиме многе чете одабране!..
Јоште дође дични Арсеније Лома,
Хајдук Вељко с' јави као сила грома!..
За њим дође Ђорђе Петровићу-Црни,
Који благовање Турцима зацрни!..
Све надмаши Милош Обреновић смели,
Јунаштво и мудрост који у се прели!..
Па кад овде сви су на окупу били,
Те слободе миле заставу развили...
Арсеније прота крст изнесе мали,
На крст часни скупа сви се заклињали:
Да ће мисли светој сви остати верни,
И да никад неће бити лицемерни!..
Да ће бити храбри, кô' Милутин што је,
Који образ српски славно осветло је!..
Коме слава нек је од сад па до века!..
Бог не дао више јада и лелека!!!...

* * *

Кад је прошло било девет годин' дана,
После дуге борбе, и крвавих рана...
Народна је снага тешко малаксала, —
Невољно би слаба и за навек пала!...
Али њу је спасло јуначки и смело,
Бесмртно, витешко, Милошево дело!...
Свака жртва роду високо се цени...
Над њом и сад лѐбди Милошева сени!...
Руднички војвода снагу земље стопи...
Обреновић Први *у државу склопи!*
Слава претку славном!.. Слава снази дива!..
Краљевска се круна у њојзи прелива!...

ИСТУМАЧЕНЕ НЕКЕ НЕПОЗНАТЕ ТУРСКЕ РЕЧИ:

Ак шаит . .	= велики сведок,	страна	31
довација . .	= богомољац . . .	„	„
мунасип . .	= могуће	„	32
магбул . . .	= пријатно	„	„
зианити . . .	= штетовати . . .	„	„
раметли . . .	= покојни	„	34
кузун	= јагње	„	35

ЦЕНА: 60 ПР. ДИН. (30 НОВЧ.)

